

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΥΣΤΕΡΗΣ ΙΑΠΩΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Η' εξάμηνο

Γενική εισαγωγή

διδ.: Κ. Χρυσόγελος

Ριουνόσουκε Ακουταγκάουα (1892-1927)

Ο κορυφαίος Ιάπωνας διηγηματογράφος

Ryūnosuke Akutagawa

Δύο διηγήματα

Ρασόμον (1915) = Η μεγάλη νότια πύλη της πόλης Κιότο

Μέσα σ' ένα δάσος από μπαμπού (1921)

Ρασόμον (1950)

του Ακίρα Κουροσάβα

Ένα από τα σπουδαιότερα κινηματογραφικά έργα όλων των εποχών

Μέσα σ' ένα δάσος από μπαμπού (1921)

του Ριουνόσουκε Ακουταγκάουα

Περίληψη

Ένας σεσημασμένος κακοποιός δελεάζει δύο ανυποψίαστους ταξιδιώτες, έναν σαμουράι και τη γυναίκα του, να τον ακολουθήσουν μέσα σ' ένα δάσος από μπαμπού, με την υπόσχεση ότι θα τους πουλήσει κάποια πολύτιμα αντικείμενα που είχε θάψει πριν καιρό εκεί. Λίγο αργότερα ο σαμουράι κείται σκοτωμένος. Ο κακοποιός και η γυναίκα του σαμουράι βρίσκονται στα χέρια των αρχών. Οι δύο τους, όπως επίσης το πνεύμα του θύματος, που καλείται να δώσει κατάθεση με τη μεσολάβηση ενός μέντιουμ, δίνουν τη δική του εκδοχή για το τι ακριβώς συνέβη μέσα στο δάσος.

1. Από την κατάθεση του κακοποιού

Φυσικά και σκότωσα τον άντρα. Αλλά δεν σκότωσα τη γυναίκα. Πού πήγε λοιπόν; Πού να ξέρω; Ένα λεπτό – μπορείτε να με βασανίσετε όσο θέλετε, αλλά δεν πρόκειται να σας πω κάτι που δεν ξέρω. Εξάλλου, τώρα που με έχετε στα χέρια σας, δεν θα κρύψω τίποτα. Δεν είμαι κάνας δειλός.

Συνάντησα το ζευγάρι χθες, νωρίς το απόγευμα. Με το που τους είδα, το αεράκι ανασήκωσε το βέλο στη γυναίκα και κατάφερα να της ρίξω μια ματιά. Ίσα ίσα δηλαδή, γι' αυτό ίσως μου φάνηκε τόσο υπέροχη. Μια απόλυτα αιθέρια ύπαρξη. Με τη μία αποφάσισα ότι πρέπει να την κάνω δική μου ακόμα και αν ήταν να σκοτώσω τον άντρα.

Ελάτε τώρα, δεν είναι και τόσο σοβαρό το να σκοτώνεις έναν άντρα, όχι όσο νομίζετε. Αν είναι να του πάρεις τη γυναίκα, τότε πρέπει να πεθάνει. Όταν εγώ σκοτώνω κάποιον, το κάνω με το ξίφος μου, αλλά κάτι τέτοιοι σαν κι εσάς δεν χρησιμοποιούν ξίφη. Εσείς, κύριοι, σκοτώνετε με την εξουσία σας, με τα λεφτά σας, καμιά φορά μόνο με τα λόγια σας: λέτε στους ανθρώπους ότι τους κάνετε χάρη. Ναι, δεν χύνεται το αίμα κανενός κι ο άνθρωπος είναι ακόμα ζωντανός, αλλά όπως και να 'χει στο τέλος τον αφήνετε πεθαμένο. Για πείτε μου, ποιος κάνει μεγαλύτερο κακό, εσείς ή εγώ;

Βέβαια, αν μπορείς να πάρεις τη γυναίκα χωρίς να σκοτώσεις τον άντρα, ακόμα καλύτερα. Αυτό δηλαδή που πήγα να κάνω χθες. Δεν γινόταν όμως στον κεντρικό δρόμο, γι' αυτό σκέφτηκα να τους κάνω κάπως να με ακολουθήσουν στους λοφίσκους.

Δεν ήταν και πολύ δύσκολο. Τους κόλλησα στον δρόμο και σκαρφίστηκα μια ιστορία. Τους είπα ότι είχα βρει σ' ένα ύψωμα κάτι τάφους, και όταν τους άνοιξα είδα πως ήταν γεμάτοι με ξίφη και καθρέφτες και διάφορα άλλα αντικείμενα. Τους είπα πως τα 'χα θάψει σ' ένα δάσος με μπαμπού στην άλλη μεριά του βουνού για να μη τα βρει κανένας άλλος, και πως θα τα πουλούσα φτηνά αν βρισκόταν ο σωστός αγοραστής. Ο άντρας έδειξε ενδιαφέρον αρκετά γρήγορα. Τι σου είναι η απληστία! Ούτε μια ώρα δεν πέρασε και να 'μαι να οδηγώ το ζευγάρι και το άλογό τους στο δάσος με τα μπαμπού.

Φτάσαμε λοιπόν και τους είπα πως ο θησαυρός είναι χωμένος εκεί και πως θα 'πρεπε να 'ρθούνε μαζί μου για να δουν. Ο άντρας δεν κρατιόταν, σιγά μην έλεγε όχι, αλλά η γυναίκα είπε πως θα κάτσει εκεί με τ' άλογο. Το περίμενα αυτό, το σύδεντρο είναι πολύ πυκνό. Τους είχα τώρα στο χέρι. Αφήσαμε τη γυναίκα μόνη και μπήκαμε στο δάσος.

[Ο κακοποιός δένει τον άντρα σ' ένα δέντρο, βάζοντάς του φύλλα στο στόμα για μην μπορεί να φωνάξει]

Με το που τακτοποίησα τον άντρα πήγα κι είπα στη γυναίκα ότι του λόγου του δεν αισθανόταν και πολύ καλά και πως καλό θα ήταν να έρθει να τον δει πώς είναι. Κι εδώ έπεσα διάνα. Έβγαλε το καπέλο της και μ' άφησε να την πάρω απ' το χεράκι καθώς μπαίναμε στο δάσος. Με το που είδε όμως τον άντρα δεμένο στο δέντρο έβγαλε ένα στιλέτο απ' το μπούστο της. Δεν ξανάδα ποτέ γυναίκα με τέτοια φλόγα μέσα της! Αν δεν είχα τον νου μου, θα μου το 'χε καρφώσει το μαραφέτι κατευθείαν μες στα σπλάχνα. Κι έτσι όπως όρμησε, θα μου έκανε ζημιά όσο κι αν την απόφευγα. Όπως και να το κάνουμε πάντως, είμαι αυτός που είμαι. Κατάφερα κάπως να πετάξω το στιλέτο απ' το χέρι της, δίχως να τραβήξω καν το ξίφος μου. Καμιά γυναίκα δεν έχει ελπίδα, όσο ζωηρούλα κι είναι, αν δεν βαστά όπλο. Κι έτσι την έκανα δική μου χωρίς να πάρω τη ζωή του άντρα της.

Καλά ακούσατε: δεν είχα πάρει τη ζωή του. Δεν σκόπευα να τον φάω ύστερα απ' όλα αυτά. Η γυναίκα ήταν πεσμένη χάμω, πνιγμένη στο κλάμα, κι εγώ θα την έκανα απ' το δάσος, αφήνοντάς την εκεί, μα ξάφνου μου γράπωσε το χέρι σαν να 'ταν τρελή. Είδα κι έπαθα να καταλάβω τι έλεγε μέσα απ' τους λυγμούς της. Με το ζόρι ανάπνεε: «Είτε εσύ θα πεθάνεις είτε ο άντρας μου. Δεν μπορεί να γίνει αλλιώς. Χειρότερα κι από θάνατο το λογίζω να έχω δυο άντρες που μ' έχουν δει ντροπιασμένη. Θα με πάρει όποιος μείνει ζωντανός».

[Ο κακοποιός εξομολογείται ότι η γυναίκα τον είχε μαγέψει, γι' αυτό αποφάσισε να την κάνει γυναίκα του, σκοτώνοντας τον άντρα]

Δεν ήθελα να τον σκοτώσω όμως με άνανδρο τρόπο. Τον έλυσα και τον προκάλεσα σε μονομαχία. Εκείνος φαινόταν εντελώς σαλεμένος καθώς τραβούσε το ξίφος του, και δίχως να πει λέξη μου χίμηξε. Δεν χρειάζεται να σας πω το αποτέλεσμα της μονομαχίας. Το ξίφος μου τρύπησε το στήθος του στο εικοστό τρίτο χτύπημα. Όχι πιο νωρίς και κρατήστε το αυτό που σας λέω. Έχει τον σεβασμό μου του λόγου του. Είναι ο μόνος άντρας που έχει φτάσει τα είκοσι χτυπήματα μαζί μου.

Καθώς σωριαζόταν χαμήλωσα το αιματοβαμμένο ξίφος μου και γύρισα προς τη γυναίκα. Μα είχε φύγει! Την έψαξα ανάμεσα στους κέδρους, αλλά τα φύλλα των μπαμπού έδειχναν λες και δεν είχε περάσει ποτέ από κει. Άπλωσα τ' αυτί μπας και την άκουγα, αλλά ο μόνος ήχος ήταν το ψυχορράγημα του άντρα. Ίσως είχε τρέξει αυτή μέσα απ' τα χαμόδεντρα για να βρει βοήθεια μόλις άρχισε η μονομαχία. Η σκέψη με γέμισε φόβο για τη ζωή μου. Άρπαξα το ξίφος του άντρα και το τόξο με τα βέλη και έφυγα καρφί για τον δρόμο του βουνού. Το άλογό της ήταν ακόμα εκεί, έτρωγε γρασίδι. Δεν χρειάζεται να σας πω κάτι άλλο. Ξεφορτώθηκα το ξίφος πριν μπω στο Κιότο.

[Στο τέλος λέει ότι αποδέχεται την επικείμενη τιμωρία του, τη θανατική ποινή]

2. Η κατάθεση της γυναίκας

Αφού ο άντρας με το βαθυγάλαζο κιμονό έκανε ό,τι μου έκανε, κοίταξε τον σύζυγό μου, που ήταν δεμένος χειροπόδαρα, και τον χλεύασε με το γέλιο του. Πόσο εξευτελισμένος θα πρέπει να ένιωσε ο σύζυγός μου! Έσκουζε και στριφογύριζε μέσα στα δεσμά του, αλλά το μόνο που κατάφερε ήταν να μπήξει τους κόμπους ακόμα πιο βαθιά στη σάρκα του. Έτρεξα προς αυτόν παραπατώντας. Όχι – προσπάθησα να τρέξω, αλλά ο άντρας μου έδωσε μία κλωτσιά και μ' έριξε χάμω. Και τότε, τότε ακριβώς είδα τη λάμψη στα μάτια του συζύγου μου. Πραγματικά δεν περιγράφεται αυτό που είδα. Και μόνο που το ανακαλώ τρέμω. Ο σύζυγός μου δεν μπορούσε να αρθρώσει λέξη, κι όμως, εκείνη τη στιγμή τα μάτια του μου πρόσφεραν ολόψυχα την καρδιά του. Εκείνο που αντιφέγγιζε δεν ήταν ούτε θυμός ούτε θλίψη, μα η παγωμένη αναλαμπή της περιφρόνησης – περιφρόνησης για εμένα. Ένιωσα να πονάω περισσότερο απ' ό,τι από την κλωτσιά του ληστή. Έβγαλα μια κραυγή και σωριάστηκα επιτόπου.

Όταν ανέκτησα τις αισθήσεις μου ο άντρας με το βαθυγάλαζο κιμονό είχε φύγει. Μόνο ο σύζυγός μου ήταν μέσα στο δάσος, σφιχτοδεμένος στον κέδρο. Ίσα που κατάφερα να σηκωθώ πάνω στο χαλί των νεκρών φύλλων από μπαμπού και να τον κοιτάξω κατά πρόσωπο. Τα μάτια του ήταν ακριβώς όπως και πριν, η ίδια παγωμένη όψη περιφρόνησης και μίσους. Πώς να περιγράψω τα συναισθήματα που με κατέλαβαν; Ντροπή... θλίψη... θυμός. Τον πλησίασα τρεκλίζοντας.

«Αγαπημένε μου, σύζυγε! Τώρα που συνέβη αυτό το πράγμα δεν μπορώ να ζήσω άλλο κοντά σου. Είμαι προετοιμασμένη να πεθάνω εδώ και τώρα. Εσύ όμως – ναι, θέλω να πεθάνεις μαζί μου. Έγινες μάρτυρας της ντροπής μου. Δεν μπορώ να σε αφήσω πίσω με αυτή την εικόνα στο μυαλό σου».

Πάσχισα να πω ό,τι έπρεπε, μα ο σύζυγός μου συνέχιζε να με καρφώνει με το βλέμμα του, γεμάτος αηδία. Νόμιζα ότι το στήθος μου θα εκραγεί, αλλά συγκρατήθηκα. Αμέσως άρχισα ν' αναζητώ το ξίφος του μέσα στα μπαμπού. Ο ληστής μάλλον το είχε πάρει, όπως και το τόξο με τα βέλη. Ευτυχώς βρήκα τελικά το στιλέτο στα πόδια μου. Το έφερα μπροστά στα μάτια του συζύγου μου και του μίλησα ξανά.

«Ήρθε το τέλος, λοιπόν. Σε παρακαλώ επίτρεψέ μου να σου πάρω τη ζωή. Δεν θ' αργήσω κι εγώ. Θα σε ακολουθήσω».

Επιτέλους κούνησε τα χείλη του. Το στόμα του ήταν γεμάτο με φύλλα από μπαμπού και δεν μπορούσε να βγάλει ούτε άχνα, εγώ όμως ήξερα τι προσπαθούσε να πει. Με απόλυτη περιφρόνηση προς το πρόσωπό μου είπε μοναχά: «Κάν' το». Ήμουν κάπου μεταξύ ονείρου και ξύπνιου όταν του έμπηξα το στιλέτο στο στέρνο του αχνογάλανου κιμονό του.

Ύστερα λιποθύμησα ξανά. Κοίταξα γύρω μου και ο άντρας μου, πάντα δεμένος στο δέντρο, δεν ανέπνεε. Πάνω στο χλωμό πρόσωπό του χτυπούσε το φως της δύσης, καθώς ερχόταν μέσα από τα μπαμπού και τους κέδρους. Συγκρατώντας τα δάκρυα τον έλυσα και πέταξα πέρα το σκοινί. Και τότε – τι μου συνέβη τότε; Δεν έχω δύναμη να το πω. Προφανώς δεν αυτοκτόνησα. Προσπάθησα να καρφώσω το στιλέτο στο λαρύγγι μου. Ρίχτηκα μέσα σε μια λίμνη στους πρόποδες του βουνού. Τίποτα δεν ωφελούσε. Είμαι ακόμα εδώ, καθόλου υπερήφανη που δεν γίνεται να πεθάνω. Ίσως ο θεός της ελεημοσύνης και της φώτισης να με εγκατέλειψε. Και τώρα... τώρα που έχω σκοτώσει τον σύζυγό μου, τώρα που με έχει βιάσει ο ληστής, τι θα κάνω; Πείτε μου, τι...

3. Η κατάθεση του νεκρού άντρα, διαμεσολαβημένη από ένα μέντιουμ

Μόλις ο ληστής τελείωσε με τη γυναίκα μου, έκατσε στο έδαφος παρηγορώντας την. Φυσικά δεν μπορούσα να πω τίποτα και ήμουν και δεμένος στον κέδρο. Δεν σταμάτησα όμως να της κάνω σινιάλο με τα μάτια: «Μην πιστέψεις τίποτα! Σου λέει ψέματα!» Προσπάθησα να την κάνω να καταλάβει, αλλά απλά καθόταν ζαρωμένη πάνω στα φύλλα των μπαμπού, κοιτάζοντας επίμονα τα γόνατά της. Και ξέρετε, το έβλεπα ότι τον άκουγε προσεκτικά. Η ζήλια με κατέτρωγε ενόσω ο ληστής της μιλούσε με την απαλή φωνή του: «Τώρα που η σάρκα σου μιάνθηκε, η σχέση σου με τον άντρα σου δεν θα γίνει ποτέ όπως πριν. Άφησέ τον – έλα μαζί μου και γίνε γυναίκα μου! Ήμουν τόσο βίαιος μαζί σου επειδή σε αγαπώ». Είχε το θράσος να της λέει τέτοια πράγματα!

Όταν η γυναίκα μου σήκωσε το κεφάλι της έμοιαζε μαγεμένη. Δεν την είχα ξαναδεί ποτέ τόσο όμορφη. Και τι νομίζετε ότι είπε η όμορφη γυναίκα μου στον ληστή, και μάλιστα μπροστά μου; Μπροστά στον δεμένο χειροπόδαρα σύζυγό της; Το πνεύμα μου ταξιδεύει διαρκώς μεταξύ αυτής και της επόμενης ζωής, αλλά κάθε φορά που φέρνω κατά νου την απάντησή της εξοργίζομαι. «Εντάξει», είπε, «πάρε με όπου θες».

Αυτό δεν ήταν το μοναδικό της έγκλημα απέναντί μου, ειδικά δεν θα υπέφερα τόσο μέσα σ' αυτό το σκοτάδι που βρίσκομαι. Την είχε πάρει από το χέρι και σιγά σιγά έβγαιναν από το δάσος. Ξάφνου το χρώμα έφυγε από το πρόσωπό της. Άρχισε να με δείχνει και να ουρλιάζει: «Σκότωσέ τον! Δεν μπορώ να είμαι μαζί σου όσο εκείνος ζει!» Ξανά και ξανά το ίδιο ουρλιαχτό: «Σκότωσέ τον!» [...] Ο ληστής σταύρωσε τα χέρια στρέφοντας το βλέμμα του σ' εμένα.

«Τι θες να της κάνω; Να τη σκοτώσω ή να την αφήσω ζωντανή; Απλά γνέψε. Να τη σκοτώσω;» Και μόνο γι' αυτό είμαι διατεθειμένος να τον συγχωρήσω για ό,τι μου έκανε.

Καθώς δίσταζα ν' απαντήσω, η γυναίκα μου άφησε μια κραυγή και χάθηκε τρέχοντας μέσα στα άδυτα του σύδεντρου με τα μπαμπού. Εκείνος χίμηξε προς το μέρος της, αν και δεν νομίζω ότι πρόφτασε καν ν' αγγίξει το μανίκι της. Όλο αυτό το θέαμα φάνταζε σαν όραμα.

Αφού η γυναίκα μου διέφυγε, ο ληστής σήκωσε από κάτω το ξίφος μου, μαζί με το τόξο και τα βέλη, και μετά έκοψε τα δεσμά. «Είναι η σειρά μου να το βάλω στα πόδια» – αυτό θυμάμαι να λέει μέσα από τα δόντια του ενώ απομακρυνόταν. Μετά κυριάρχησε η σιωπή. Ψέματα – κάποιος έκλαιγε. Καθώς λυνόμουν συνέχιζα να παρακολουθώ τον ήχο, μέχρι που το συνειδητοποίησα: εγώ ήμουν που έκλαιγα.

Κατάφερα να σηκωθώ, στηριγμένος σ' έναν κορμό. Ήμουν αποκαμωμένος. Μπροστά μου το στιλέτο, που η γυναίκα μου είχε αφήσει να πέσει χάμω. Το σήκωσα και το έσπρωξα γερά μέσα στο στήθος μου. Το στόμα μου γέμισε με αίμα, μα δεν πόνεσα καθόλου. Το στήθος μου είχε παγώσει και όλα γύρω μου ηρέμησαν. Τι υπέροχη γαλήνη! Στον ουρανό πάνω από το δάσος ούτε πουλάκι δεν άκουγες να τιτιβίζει. Μόνο το αχτινοβόλημα του ήλιου τρεμόπαιζε στα ψηλά κλαριά των κέδρων και των μπαμπού. Ο ήλιος – μα λίγο λίγο κι αυτός έσβηνε, μαζί του οι κέδροι και τα μπαμπού. Ήμουν ξαπλωμένος εκεί, τριγυρισμένος από την απόλυτη σιωπή.

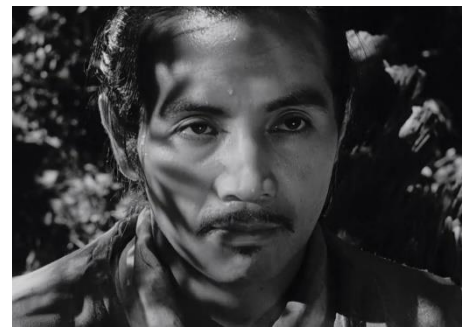
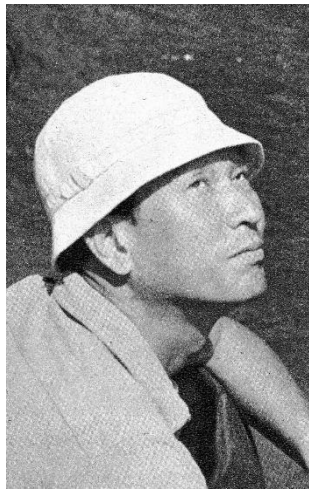
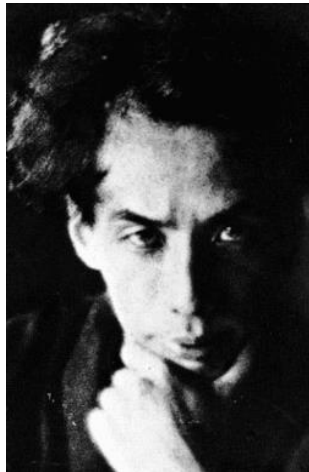
Μετά ένας σταθερός βηματισμός με ζύγωσε. Προσπάθησα να δω ποιος είναι, αλλά το σκοτάδι είχε χυθεί ολόγυρά μου. Κάποιος ή κάποια τράβηξε απαλά το στιλέτο από το στήθος μου με ένα χέρι άορατο. Και πάλι το στόμα μου γέμισε με αίμα, σε λίγο όμως βρέθηκα μια και καλή στο σκοτάδι που χωρίζει τις δύο ζωές.

Ποιος λέει την αλήθεια; / Ποιος την περισσότερη αλήθεια; /
Μήπως όλοι ψεύδονται; Γιατί;

Ληστής → Το ζευγάρι τον ακολούθησε από απληστία. Αιφνιδιάζει τον δυνατό, κατά τα άλλα, σαμουράι και τον δένει στο δέντρο. Η γυναίκα τού επιτίθεται με ένα στιλέτο. Την ακινητοποιεί και τη βιάζει. Αποφασίζει να σκοτώσει τον άντρα επειδή τον μάγεψε ο τρόπος με τον οποίο του το ζήτησε εκείνη. Ακολουθεί γενναία μονομαχία, την οποία κερδίζει ο ληστής. Η γυναίκα στο ενδιάμεσο έχει φύγει. Ο ληστής αποδέχεται τη μοίρα του, που είναι η θανατική ποινή.

Γυναίκα → Η σκηνή μέχρι τον βιασμό λείπει. Ο ληστής τη βιάζει και μετά την κλωτσάει αφήνοντάς την αναίσθητη. Όταν ξυπνά η γυναίκα αποφασίζει να σκοτώσει τον άντρα της και μετά να αυτοκτονήσει, επειδή η ντροπή βαραίνει και τους δύο. Τελικά σκοτώνει τον άντρα αλλά η ίδια δειλιάζει. Τώρα βρίσκεται στο έλεος της μοίρας.

Σύζυγος → Η σκηνή μέχρι το βιασμό λείπει. Ο ληστής προσπαθεί να πείσει τη γυναίκα να έρθει μαζί του, μιλώντας της τρυφερά και πειστικά. Η γυναίκα συμφωνεί στο τέλος και λέει στον ληστή να σκοτώσει τον σύζυγό της, στην αρχή ήπια μετά υστερικά και επίμονα. Τότε ο ληστής ρωτάει τον σύζυγο αν θέλει εκείνος να σκοτώσει τη γυναίκα για λογαριασμό του. Παρότι ευγνώμων για την κίνηση του ληστή, ο σύζυγος διστάζει ν' απαντήσει κι έτσι η γυναίκα βρίσκει την ευκαιρία να ξεφύγει. Ο ληστής κόβει τα δεσμά του συζύγου και αποφασίζει να φύγει και ο ίδιος. Αποκαρδιωμένος, ο σύζυγος αυτοκτονεί με το στιλέτο της γυναίκας του. Το τελευταίο πράγμα που θυμάται είναι βήματα προς το μέρος του και ένα χέρι που τράβηξε το στιλέτο από το στήθος του.

PENGUIN CLASSICS

RYŪNOSUKE AKUTAGAWA

Rashōmon and Seventeen Other Stories

Translated by JAY RUBIN
with an introduction by HARUKI MURAKAMI